

SINTEZA

recomandărilor parvenite în urma procesului de consultare publică a proiectului Strategiei de Dezvoltare Regională Sud 2016-2020

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
1	Vasile Petrenco, membru CRD Sud	Cap. II Obiectivul specific 2	De rezumat succint 5-6 avantaje competitive de dezvoltare a RDS	Se acceptă parțial. Avantajele competitive de dezvoltare a RDS sunt rezumate în analiza SWOT, compartimentul ”Dezvoltare economică” și dezvoltate în compartimentul 3.2. din document
2			Nu sunt menționate domeniile vizibile în prezent ca agricultura ecologică și businessul de familie, care are o largă răspândire în economiile țărilor UE	Se acceptă parțial. Despre agricultura ecologică se menționează în compartimentul ” Structura economică sectorială, agricultura”, precum și este indicată ca oportunitate în analiza SWOT, compartimentul ”Dezvoltarea economică”.
3			Ar fi necesar de prevăzut unele activități de educație economică și stimulare a spiritului de întreprinzător în RDS împreună cu actorii de DR	Se acceptă parțial. Măsura 2.3. prevede Dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de suport în afaceri. Activități de educație economică preponderent în cadrul incubatoarelor de afaceri din regiune.
4	Consiliul Raional Cimișlia	Cap. III Analiza SWOT	Propunem ca analiza SWOT să fie urmată de concluziile ce reies din informația expusă	Se acceptă. După analiza SWOT urmează un compartiment unde vor fi descrise avantajele, dezavantajele și provocările în dezvoltarea regiunii.
5		Cap. IV Obiectivul general și obiectivele specifice	Sugerăm utilizarea indicatorilor țintă, pentru a putea măsura gradul de realizare a obiectivelor.	Se acceptă parțial. Elaborarea sistemului de monitorizare și evaluare a SDR și a indicatorilor respectivi este prevăzută pentru anul 2016 de comun cu BNS, după care strategia va fi actualizată la compartimentele respective.

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
6	G. Răileanu, primarul or. Cimișlia, membru CRD Sud	Matricea de impact și probabilitate a riscurilor în implementarea SDR Sud	Este necesar de introdus un risc ce ține de politizarea excesivă a instituțiilor statului, a Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor și a ADR Sud	Se acceptă parțial. ”Politizarea excesivă a instituțiilor statului”, se va regăsi ca amenințare în cadrul analizei SWOT.
7			Alocarea mijloacelor financiare din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională se decide intransparent.	Nu se acceptă. Argumente: Pentru a face o astfel de constatare în strategie, sunt necesare probe oficiale, care în prezent nu sunt disponibile. În raportul de evaluare a implementării SNDR și SDR realizat în 2015, experții independenți au menționat că, alocarea mijloacelor din FNDR se efectuează într-un mod mai transparent în comparație cu alte fonduri naționale, întrucât deciziile de finanțare sunt luate de CNCDR, care întrunește reprezentanții mai multor instituții, inclusiv CRD Sud.
8		Analiza implementării SDR Sud 2010 – 2016	Nu se conțin indicatori de eficiență (raport cost / beneficiu), alți indicatori care ar fi demonstrat elocvent eficiența investițiilor (economisirea resurselor bugetare, sporirea veniturilor bugetare...);	Nu se acceptă. Argumente: Analiza cost-beneficiu ar fi fost utilă, dacă ar fi fost realizată după o metodologie unică în toate regiunile de dezvoltare, ceea ce ar permite efectuarea unei comparații între regiuni. Menționăm, că stabilirea indicatorilor de eficiență, care ar reflecta activitățile și proiectele de toate tipurile (din domeniile AAC, MDS, drumuri, activități soft etc.) impune dezvoltarea unei metodologii complexe. În condițiile actuale, când această metodologie este absentă și timpul pentru elaborarea strategiei este restrâns, considerăm că efectuarea analizei cost-beneficiu și calcularea indicatorilor de eficiență fără a avea o bază de comparație va

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
				avea o valoare adăugată foarte limitată pentru noua strategie și nu justifică eforturile necesare. În raportul de evaluare a SDR Sud 2010-2016 evaluatorii au menționat, că din cauza lipsei bugetului estimativ de implementare a SDR nu a fost posibil de efectuat analiza cost-beneficiu.
9			Nu este adusă în SDR vre-o informație despre repartizarea teritorială a proiectelor investiționale	Nu se acceptă. Argumentare: În documentul propus se face o evaluare de ansamblu a regiunii și o analiză generală privind implementarea SDR Sud 2010-2016 pe indicatori de produs cumulativi. Informația despre repartizarea proiectelor și a mijloacelor financiare valorificate de ADR Sud pe raioane va fi inclusă în raportul final de implementare a POR Sud, care va fi elaborat în primul semestru al anului 2016.
10			Este prezentată publicului drept reușită crearea Asociația de Management a Deșeurilor Solide din RDS, care de fapt este o fantomă	Se acceptă parțial. La pagina 7, sintagma ”creată Asociația de Management al...” va fi prevăzută cu o notă de subsol cu următorul conținut: ”Deși Asociația de Management al Deșeurilor din RDS (AMD Sud) a fost constituită în perioada de referință, la începutul anului 2016, încă nu a fost asigurată funcționalitatea corespunzătoare a acesteia, ceea ce impune întreprinderea unor măsuri de dezvoltare instituțională pentru AMD Sud”.
11		Profilul socio-economic al regiunii	Nu sunt repere meteorologice (precipitații, temperaturi medii, etc.), date despre debitele de apă ale râurilor din regiune, date despre bazine acvatice și repartizarea lor teritorială;	Se acceptă parțial. Date despre cantitatea de precipitații și temperaturile medii și resursele de apă sunt incluse în compartimentul 2.2. Geografie și mediu, sub compartimentele clima și rețeaua hidrografică

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
12			Nu sunt aduse date istorice din regiune, din care ar reieși unele oportunități;	Nu se acceptă. Argumente: Nu este clar prin intermediul căror date istorice se dorește identificarea oportunităților. În plus, documentele de politici de regulă nu includ compartimente despre istoria zonelor vizate.
13			Nu este indicat parcul industrial Cimișlia	Nu se acceptă. Argumente: În compartimentul 2.9. ” Economia regiunii și mediul de afaceri ” este menționat faptul că în RDS nu există parcuri industriale funcționale. Reeșind din abordarea regională menționăm, că într-o strategie regională nu pot fi și nu trebuie abordate obiectivele locale la stadiu de proiect care, încă, nu produc efecte sau impact regional
14			nu sunt indicate brandurile regiunii și performanțele producătorilor din regiune (medalii pentru vinuri, locuri premiante etc);	Propunerea este parțial inclusă. În SDR sunt enumerate cele mai vestite vinării din regiune și este menționat despre aprecieri în cadrul concursuri internaționale de profil fără a aduce detalii.
15			Nu este indicat ca potențial valoros turistic - Valul lui Traian	Se acceptă. Valul lui Traian este menționat în lista principalelor obiective turistice din RDS specificată în compartimentul ”Turism”.
16			Analiza SWOT	Ce înseamnă ” Gradul redus de localizare a agenților economici în regiune”?
17		De indicat defavorizarea formării bugetelor locale din regiune vizavi cu mecanismul formării bugetului UTAG	Nu se acceptă. Argumentare: Mecanismul de formare a bugetelor locale este stabilit prin anumite acte normative și regulamente speciale care nu țin de politica de dezvoltare regională. Acest mecanism este specific nu numai	

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
				localităților din RDS dar din întreaga țară. În acest sens nu vedem constrângeri ce s-ar răsfrînge anume asupra localităților din componența RDS.
18			La ”oportunități” – de completat înscrisul ”Valorificarea râurilor Prut și Nistru ca surse de apă de suprafața” cu denumirea și a altor râuri din regiune;	Nu se acceptă. În analiza SWOT sunt indicate cele mai mari râuri cu un potențial sporit de valorificare. Despre alte râuri din regiune se vorbește la compartimentul ”Rețeaua hidrografică”.
19			La ”riscuri” – de indicat posibilitatea apariției tensiunilor interetnice în zonă, decalajul nivelului de dezvoltare.	Nu se acceptă. Argumentare: În documentele de politici se promovează o atitudine de toleranță și cooperarea interregională economică și interculturală;
20		Obiectivul specific 1. Sporirea accesului la servicii și utilități publice de calitate	De definitivat noțiunea ”coridoare rutiere”;	Definiția coridorului rutier este specificată în PRS în domeniul DRL și presupune ” o conexiune sau conexiuni lineare și extinse de transport care deservește o serie de comunități și infrastructura de servicii. În acest Program coridoarele presupun drumurile regionale și locale ce asigură conectivitatea regională și interregională în vederea sprijinirii dezvoltării regionale.”
21			Eficiența energetică se reduce doar la energia termică;	Se acceptă parțial. Măsura 1.4. ” Sporirea eficienței energetice a clădirilor și spațiilor publice”, presupune nu doar eficiența energetică a clădirilor publice, preponderent energia termică, dar și spațiile publice. Este de menționat că măsurile incluse în SDR Sud și care nu se regăsesc în SNDR nu au acoperire financiară din FNDR.
22		Obiectivul specific 2. Stimularea creșterii economice	acțiunile vizate de acest obiectiv prevăd elaborarea unor programe de dezvoltare sectorială (o absurditate), logic ar fi elaborarea Strategiei în baza programelor sau includerea programelor sectoriale în Strategie;	Nu se acceptă. Argumentare: Este expunerea unei păreri subiective. Din experiența elaborării cu suportul partenerilor de dezvoltare GIZ a 3 programe regionale sectoriale pentru RDS în domeniile EE, MDS și AAC s-a constatat utilitatea acestor tipuri de programe, unde este în detalii

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
		echilibrate și durabile		<p>analizată situația în sectorul respectiv, precum și stabilită viziunea de dezvoltare a sectorului. Procesul de elaborare a PRS este unul complex, participativ, dar care necesită surse financiare suplimentare. Din lipsa mijloacelor financiare nu s-a reușit elaborarea în perioada precedentă a PRS în domeniile economie și turism. În acest context ne-am propus elaborarea acestor două programe regionale în perioada 2016-2017. Activitatea data se regăsește în planul de acțiuni privind implementarea SNDR și în toate cele trei strategii pentru regiunile Nord, Centru și Sud.</p>
23			<p>Măsurile, care prevăd crearea și dezvoltarea infrastructurii de colectare, păstrare, prelucrare și comercializare a producției agricole, trebuie să urmeze după cele de creare a posibilităților de irigare, de asociere a producătorilor agricoli, de revigorare a agriculturii;</p>	<p>Nu se acceptă. Argumentare: Tot ce ține de crearea posibilităților de irigare, de asociere a producătorilor agricoli, de revigorare a agriculturii, sunt elemente ale politicii statului de dezvoltare rurală promovată de Guvern prin intermediul Ministerului Agriculturii. Măsura care prevede crearea și dezvoltarea infrastructurii de colectare, păstrare, prelucrare și comercializare a producției agricole este ca infrastructură de suport în afaceri. În cadrul sistemului de DR intervențiile propuse nu au acoperire financiară.</p>
24			<p>Ce înseamnă – ” lipsa dotărilor și inițiativelor, care pot capitaliza performanțele științifice modeste” ?</p>	<p>Este mai mult o întrebare decât o propunere. Este vorba de lipsa unor structuri care să cumuleze rezultatele invențiilor și cercetărilor realizate în regiune. Ne referim la cele ale universităților, ale filialei Academiei de Științe ș.a.</p>
25			<p>Care sunt domeniile prioritare de inovare pentru RD Sud ?</p>	<p>Se acceptă. În descrierea măsurii 2.5. s-a menționat că nu sunt cunoscute domeniile de cercetare și inovare pentru RDS, fiind specificate doar unele acțiuni ce pot fi inițiate pentru a propulsa domeniile de cercetare și inovare. Domeniile prioritare ar putea fi identificate ulterior prin studii și cercetări complexe realizate la nivel de RDS.</p>

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
26			Nu este prezentată o viziune pentru perspectivă.	Viziunea pe termen lung, ca și în cazul SNDR, a fost formulată ca obiectiv general (pag. 33)
27		Obiectivul specific 3: Consolidarea guvernantei regionale	Se face a nu se observa că tot mai multe instituții de stat finanțate din BPN sînt evacuate din localitățile RD Sud în or. Comrat „UTA Gagauzia” și în or. Hîncești RD Centru, ce subminează din mai multe perspective integrarea regională și formarea regiunii ca un complex viabil.	Nu se acceptă. Argumentare: Nu este clar despre ce instituții ale statului se vorbește.
28		Implimentarea și monitorizarea intervențiilor	Ce se întîmplă în cazul când nici unul din proiectele propuse de APL în cadrul APP nu se încadrează în Strategia adoptată – POR-ul nu se elaborează, iar Strategia nu se implementează ?	Este mai mult o întrebare decît o propunere concretă. În același timp declarăm că astfel de situație este exclusă prin definiție. Una din condițiile obligatorii de aplicare a proiectelor în cadrul APP la FNDR este încadrarea acestora în una din prioritățile/ obiectivele specifice stabilite în strategie.
29			care este mecanismul de monitorizare a implementării SDR Sud ?	Se acceptă parțial. Mecanismul de M&E a SDR este expus în capitolul VI ” Mecanisme de monitorizare și evaluare”. Acest capitol va fi dezvoltat cu suportul partenerilor de dezvoltare în anul 2016, după care va urma completarea capitolului respectiv din document. Țintele și indicatorii vor fi stabiliți în cooperare cu BNS.
30		Planul de acțiuni	Nu conține nici un cuvânt despre măsura 2.1. ” Identificarea și planificarea dezvoltării centrelor urbane”	Se acceptă. În planul de acțiuni au fost stabilite activități de realizare a măsurii respective.
31			Nu conține nici un cuvânt despre planuri spațiale de dezvoltare	Nu se acceptă. Elaborarea planurilor de dezvoltare spațială este o activitate costisitoare. Necesitatea elaborării acestor tipuri de planuri a fost menționată în strategie, dar în planul de acțiuni de implementare a SDR au fost incluse doar activitățile cu un grad sporit de

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
				probabilitate de finanțare în perioada de pînă în anul 2020.
32			Este un plan cu majoritatea măsurilor orientate spre realizare în anul 2020.	Nu se acceptă. Argumentare: În plan rubrica termen de realizare presupune termenul limită pînă la finele anului 2020, dar în dependență de acțiune este un proces continuu care se realizează pe întreaga perioadă 2016-2020
33			Strategia nu se bazează pe o analiză a executării lucrărilor prevăzute în DUPul vechi și a celor care n-au fost prevăzute (cauzele neexecutării, poziția ADR Sud în implementarea acestor proiecte și a altor planuri), nu se urmărește continuitatea măsurilor pentru relansarea economiei;	Se acceptă parțial. În compartimentul I.” Progresul înregistrat în implementarea SDR Sud 2010-2016 ” este inclusă analiza implementării proiectelor gestionate de ADR Sud în perioada 2011-2015 la nivel de indicatori de produs și rezultat pe domenii de intervenție. O analiza mai detaliată privind implementarea proiectelor și a activităților alte decît proiecte se include de regulă în rapoartele privind implementarea Planului Operațional Regional.
34			Este apreciată superficial situația economică din regiune, îndeosebi a stării agriculturii (ocupați 70 % din populație). Se spune despre schimbările climaterice nefaste, încălzirea globală, la general despre necesitatea irigațiilor, precum că nu se fac studii științifice, dar tot odată este ignorată inițiativa APL în acest domeniu. Ca pildă, sînt ignorate eforturile primăriei Cimișlia privind reabilitarea regimului hidrologic al bazinului râului Cogîlnic cu zona umedă „Iazul lui Iepure”, folosirea rațională a potențialului existent al râului în scopuri agricole, rezultatele studiilor efectuate de către Institutul de Geologie și Seismologie al ASM;	Nu se acceptă. Argumentare: Profilul socio economic al RDS este un compartiment de sinteză și concluzii elaborat în baza analizei socio economice detaliate expuse într-un document separat și care va fi plasat pe situl ADR. Cei interesați sunt îndemnați să consulte acest document. Suplimentar ținem să menționăm că într-o strategie regională nu se pot regăsi proiectele locale din întreaga regiune. În plus, profilul socio-economic nu conține idei de proiecte, ci descrie situația deja existentă.

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
35			Se constată parcelarea excesivă a terenurilor agricole, într-adevăr este o problemă caracteristică pentru întreaga regiune, frânează relansarea agriculturii, dar strategia nu prevede nimic, rămîne doar o constatare;	Nu se acceptă. Argumentare: Fragmentarea excesivă a terenurilor este cu adevărat menționată ca un impediment în practicarea unei agriculturi de performanță, dar la nivel de acțiuni credem că trebuie să fie prevăzute în strategiile sectoriale, în cazul de față în strategia de dezvoltare a agriculturii. În cazul politicii de DR astfel de intervenții nu au acoperire financiară.
36			Nu este apreciat dezechilibrul cauzat de favorizarea de către stat a finanțării și dezvoltării economice a UTA „Găgăuzia” relativ la teritoriul RDS care o înconjoară, consecințele economico-sociale pentru populația RDS, perspectivele regiunii de a rămîne subdezvoltată, o sursă de materie primă pentru UTA „Găgăuzia”, un focar de instabilitate cauzat de dezavantajarea populației regiunii.	Nu se acceptă. Argumentare: În documentele de politici se promovează o atitudine de toleranță și cooperarea interregională economică și interculturală;
37			Sunt ignorate studiile de fezabilitate efectuate deja în Regiunea de colaborare transfrontalieră România-Ucraina - Moldova privind oportunitatea amplasării polilor de creștere de mai multe niveluri inclusiv în RD Sud;	Nu se acceptă. Argumentare: Nu se cunoaște la ce studii se face referință.
38			Nu se pune accentul necesar pe dezvoltarea economică a regiunii, pe formularea unui concept complex, care să cuprindă și combaterea sărăciei. Nu este asistat convingător (cu măsuri) obiectivul „ Creșterea economică echilibrată și durabilă”, care propun să fie plasat pe primul loc.	Nu se acceptă. Argumentare: Politica de DR este o politică intersectorială. Întru implementarea acestei politici trebuie să fie conjugate eforturile ale mai multor ministere de sector, care de fapt au domenii mai înguste de acțiune de implementarea cărora sunt responsabile. Acest lucru se referă și la dezvoltarea economică. Suplimentar, obiectivele specifice stabilite în SDR Sud au fost

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
				corelate în întregime cu obiectivele specifice stabilite în SNDR, ce presupune o probabilitate mai mare de finanțare din FNDR.
39			Obiectivul specific 1: Sporirea accesului la servicii și utilități publice de calitate, dacă în continuare va fi net prioritar asupra celorlalte obiective și priorități, poate aduce la un rezultat asemănător cu gazificarea localităților rurale, când populația nu are capacitatea să plătească serviciile puse la dispoziție;	Se acceptă parțial. Obiectivele specifice stabilite în SDR Sud au fost corelate în întregime cu obiectivele specifice stabilite în SNDR, ce presupune o probabilitate mai mare de finanțare din FNDR. Există și elementul consecvenței implementării priorităților stabilite în fosta strategie de dezvoltare regională 2010-2016, care din insuficiența surselor financiare nu au fost realizate integral. Plus, acest domeniu este susținut de partenerii de dezvoltare, în speță GIZ în cadrul proiectului MSPL. Acest domeniu ține integral de responsabilitatea APL care și sunt aplicanți la proiectele înaintate spre finanțare la FNDR.
40			la compartimentul parcurile industriale, în proiectul Strategiei se constată fals, precum că ar fi încurajată crearea de parcuri industriale, dar nici nu se pomenește de Parcul industrial Cimișlia, care are toată documentația tehnică de proiect, are adoptată Hotărârea de Guvern privind atribuirea titlului de parc industrial, are parteneri peste hotare. MDRC și ADR Sud au avut o atitudine formală, politizată, negativă, arogantă față de acest obiectiv inclus în DUP pe țară pentru finanțare în anii 2014-2015 (n-a fost alocat nici un leu), pentru care orașul deja a investit sume de bani considerabile din bugetul său;	Nu se acceptă. Argumentare: Descrierea măsurii 2.2. Dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de suport în afaceri este veridică deoarece cu adevărat în perioada 2016-2020 din FNDR și alte surse identificate se vor susține proiectele de creare a infrastructurii de utilități pentru parcurile industriale din regiune. Parcul industrial Cimișlia este la faza de intenție, acesta încă nu funcționează și nu aduce anumite facilități și beneficii regiunii, de aceea nu a fost specificat în strategie.
41			frază din proiectul Strategiei - „Percepția actuală precum că, ADR este instituția responsabilă aproape integral de implementarea politicii de DR în regiune,	Se acceptă parțial Frază dată a fost redactată, dar menționăm că această constatare se regăsește și în raportul de evaluare a SDR Sud 2010-2016, elaborat de experți

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
			necesită a fi schimbată” nu este corectă. Altă instituție, care ar fi responsabilă pentru dezvoltarea regională astăzi nu există.	independenți susținuți de GIZ în cadrul proiectului MSPL.
42			MDRC și ADR ar trebui să monitorizeze la nivel macro situația demografică, migrațională, climaterică, economică din RD Sud, să comande investigații științifice tematice pentru identificarea celor mai urgente, economic argumentate măsuri pentru redresarea situației;	Se acceptă parțial. MDRC și ADR nu sunt instituțiile responsabile de toate problemele care sunt în țară și în regiune și pe care autorul le consideră că ar trebui să le monitorizeze. Mai cu seama de așa domenii ca clima, migrația, demografia. Sunt alte instituții ale statului care monitorizează situația în aceste sectoare . Suntem de acord cu afirmația că ADR ar trebui să comande elaborarea de studii specializate realizate de instituții sau organizații competente, mai cu seamă în domeniile tangente obiectivelor specifice stabilite în SDR. Ca regulă aceste studii se comandă în perioada de pînă la elaborarea strategiei. Dar bugetul auster pe care în are ADR nu a permis acest lucru. Pe viitor se va ține cont de această propunere.
43			nu sa ținut cont de faptul că din BPN au fost excluse investițiile capitale și astfel APL au pierdut o sursă importantă de finanțare pentru proiecte mai costisitoare de perspectivă, sursa nu se compensează prin nouă formulă de formare a bugetelor locale.	Este o constatare. Nu este clar unde nu sa ținut cont de acest lucru.
44			Afirmația din proiectul Strategiei precum că „Măsura mai conține și acțiuni de creare a piețelor agricole” este pur declarativă. În primul rînd nu se dă o analiză și o apreciere practicii defectuoase, risipitoare de alocare a banilor publici și a construcției în diferite localități a capacităților de refrigerare, ca regulă pentru un singur agent economic (selectat netransparent) și care sînt	Nu se acceptă. Argumentare: Întrădevăr, în perioada de implementare a SDR 2016-2020 se vor susține proiecte de creare a infrastructurii Piețelor agricole regionale înaintate de APL în cadrul apelurilor de propuneri de proiecte, dacă acestea vor fi conforme criteriilor stipulate în instrucțiunea pentru utilizatori și vor acumula punctajul corespunzător în procesul de evaluare a proiectelor.

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
			folosite doar o perioadă scurtă a anului.	
45			Piața agroalimentară regională din orașul Cimișlia cu un teren de 3 ha, care este în curs de construcție și dispune de documentația tehnică de proiect, nici nu este menționată în document, autorii proiectului Strategiei n-au luat nici o atitudine față de acest obiect (conceptual acceptat de CRD Sud).	Nu se acceptă: Argumentare: În SDR nu este necesar a fi menționate absolut toate inițiativele APL din regiune, mai cu seamă dacă ele sunt la faza de concept și încă nu au continuitate.
46			Dezvoltarea turismului „Drumul vinului” la fel arată că ADR Sud este în afara realităților regionale, sunt ignorate toate obiectivele turistice din raionul Cimișlia, inclusiv proiectul în curs de derulare „Centrul Vinului” din orașul Cimișlia.	Nu se acceptă. Argumentare: În SDR Sud sunt menționate cele mai importante obiective turistice din regiune care astăzi prezintă interes pentru turiști. În procesul de elaborare a PRS în domeniul turismului (lucru pe care autorul propunerii în consideră o aberație, vezi afirmația mai sus) va fi făcută o analiză mai detaliată a potențialului turistic din RDS și posibil acolo se va regăsi și obiectivul turistic menționat.
47			Este ignorat „Valul lui Traian” care ar putea uni obiective turistice din 3 raioane într-un proiect valoros s.a..	Se acceptă parțial. Valul lui Traian este menționat în lista principalelor obiective turistice din RDS specificată în compartimentul ”Turism”.
48			Proiectul Planului de Acțiuni privind implementarea Strategiei de Dezvoltare Regională Sud pentru perioada 2016-2020 este la fel de inconsistent și amorf ca și întreaga strategie. Pe lângă selectarea proiectelor înaintate de către APL, este oportun ca CRD Sud să inițieze el câteva proiecte de anvergură.	Nu se acceptă. Argumentare: Este binevenit ca toți actorii (mai cu seamă membrii CRD) interesați în implementarea cu succes a politicii de dezvoltare regională în RDS să fie activi și să participe pe întreaga perioadă de elaborare a documentului cu propuneri cu adevărat valoroase pentru ca să contribuim împreună la elaborarea unui document de calitate. Dar, numai CRD poate doar veni cu idei de propuneri de proiecte de importanță deosebită pentru dezvoltarea regională, dar CRD nu poate aplica

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
				proiecte în cadrul APP. Este prerogativa APL.
49			CRD Sud fără un Fond Regional de Dezvoltare rămîne a fi o structură birocratică, ineficientă la chereumul MDRC, pe care îl suspectez de corupție la fel ca pe orice instituție a statului (fie că se are în vedere corupția politică). Practica voluntaristă de selectare a proiectelor denotă că, se încearcă neinspirat de a se copia „gosplanul sovietic”.	Nu se acceptă. Argumentare: La moment legislația nu prevede divizarea FNDR pe regiuni ca 3 fonduri separate care să fie gestionate de CRD integral. Dar, FNDR este gestionat de CNCDR în componența căruia intră și 2 reprezentanți ai CRD Sud. Afirmatia ce ține de practica voluntaristă de selectare a proiectelor este absolut nefondată. Există comisii speciale la nivel de regiuni care evaluează proiectele de la faza de notă conceptuală pînă la faza de proiect propriu zis. CRD este instituția care propune proiectele care urmează a fi incluse în POR și în DUP
50			inclusiunea în Strategie a 3 proiecte de maximă importanță Regională, specifice pentru toată regiunea și de pus realizarea lor în sarcina ADR Sud (unul–aducerea, acumularea apei și folosirea ei eficientă pentru irigare și scopuri potabile în spațiul dintre râurile Prut și Nistru);	Nu se acceptă. Nu este clar cum de inclus in strategie proiecte prioritare- La nivel de idee de proiect ? Care este rostul includerii ideilor de proiect atît timp cît nu sunt șanse reale de finanțare? Dacă sunt idei reale susținute de CRD, este cazul de identificat aplicantul care va crea parteneriatele necesare și care va putea finanța elaborarea documentației de proiect. După care va aplica spre finanțare. Cu referire la proiectul menționat, cu adevărat este un proiect de anvergură promovat de ministerul mediului dar care are atît susținători cît și oponenți.
51	planificarea a 3 teme pentru investigații științifice și promovate în programe naționale		schimbările climatice și elaborarea măsurilor pentru diminuarea consecințelor (prevenirea degradării mediului, acomodarea la schimbări) în RD Sud;	Se acceptă parțial. Se va lua în calcul propunerea cînd vor fi identificate surse de finanțare pentru aceste studii tematice
52			investigații privind starea, procesele și tendințele economiei din RD Sud, în special în domeniile	

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
			agricol, industriei prelucrătoare și a infrastructurii de piață cu recomandări, inclusiv cu identificarea polilor de creștere (elaborarea unui plan de amenajare a teritoriului...);	
53			- investigații etnografie, istorie, arheologie în scopul elaborării suportului pentru dezvoltarea infrastructurii turismului în RD Sud;	
54			readucerea în RD Sud a instituțiilor de stat din or. Comrat și în din or. Hîncești;	Nu se acceptă. Nu ține de competența instituțiilor de DR din RDS
55			elucidarea cauzei din care în RD Sud n-au fost selectate și implementate din FNDR nici un proiect economic, inclusiv nici unicul proiect inclus în DUP (parcul industrial Cimișlia);	Este mai mult o întrebare decât o propunere. În cadrul APP II au fost înaintate 4 proiecte din domeniul economic. Dintre care în POR Sud 2013-2015 au fost incluse 3 proiecte. În DUP 2013-2015 au fost incluse 2. Unul dintre care (Incubatorul de afaceri Cimișlia a fost finanțat din alte surse decât FNDR,), iar al doilea proiect PI Cimișlia nu a fost finanțat din motivul pregătirii insuficiente a documentației tehnice și argumentarea fezabilității acestuia.
			stabilirea ca prioritate numărul unu pentru viitoarele concursuri - selectarea pentru finanțare a proiectelor cu impact economic, care vor genera locuri de muncă și venituri la bugetele locale;	Este o propunere care nu ține de îmbunătățirea SDR. În același timp nu pot fi stabilite criteriile de prioritizare în procesul de selectare a proiectelor în dependentă de domeniul de intervenție. Toate proiectele depuse sunt examinate în conformitate cu grilele de evaluare aprobate de către CNCDR.
56			identificarea a 3 orașe în RD Sud, care, fiind sprijinite prin politici coerente în dezvoltarea potențialului de creștere, să devină poli de creștere pentru subzone	Se acceptă parțial În Planul de acțiuni de implementare a SNDR , precum și în planul de implementare a SDR este inclusă o activitate ce ține de inițierea procesului de

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
			(unul din ele trebuie să fie Cimișlia, avându-se în vedere importanța amplasării sale geografice și a proiectelor de dezvoltare economică, cu impact regional, pe care le realizează – Parcul industrial, Piața agroalimentară, Reabilitarea regimului hidrologic al râului Cogîlnic, Grădina botanică etc.).	<p>identificare a orașelor cu potențial de creștere. Însă există o condiție. Aprobarea de către Guvern a politicii publice privind polii de creștere.</p> <p>Cu referire la orașul Cimișlia. Procesul de selectare a orașelor cu potențial de creștere va fi unul transparent. Urmează doar ca Cimișlia să corespundă criteriilor care vor fi stabilite și să concureze de rînd cu alte orașe din RDS pentru acest calificativ.</p>
57			prelungirea termenului de finanțare pentru proiectele care s-au regăsit în DUP, dar n-au fost finanțate pînă în prezent, inclusiv a parcului industrial Cimișlia.	Nu se acceptă. Aceasta nu este o propunere de îmbunătățire a SDR
58	Dorin Andros MDRC	Întreg documentul	Trebuie să menționăm că proiectul documentului din start se referă la RD Sud, din care motiv nu este nevoie de menționat în tot textul documentului asemenea sintagme cum ar fi „RD Sud”, „CRD Sud” sau „zona de sud”, doar în cazurile în care sunt prezentate anumite cifre în comparație. O asemenea situație este și cu expunerea în exces a unor sintagme cum ar fi „politica de dezvoltare regională”, „regiune de dezvoltare”, „SDR Sud – care practic se conține în începutul fiecărui alineat din Introducere”. Spre exemplu, numai în compartimentul „Context strategic”, sintagma „SDR Sud” este scrisă de 12 ori.	Se acceptă. Documentul a fost redactat
59		Context strategic	De revăzut întreg textul documentului, unde a fost menționat că conținutul nu corespunde cu denumirea compartimentului. Spre exemplu același compartiment „Context strategic”, conținutul reprezintă o expunere extrem de generală care poate	Se acceptă. Documentul a fost redactat

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
			fi atribuită tuturor documentelor de politici. În acest caz, este necesar să ne axăm pe rolul acestui document în întreg cadrul de reglementare la nivel regional, ajustarea documentului cu documentele de politici sectoriale și identificarea în cadrul acestui document a instrumentelor de implementare la nivel regional a obiectivelor și țintelor sectoriale stabilite la nivel național.	
60		Analiza SWOT	să fie argumentată identificarea obiectivelor specifice (mediu și schimbări climatice, servicii și utilități, dezvoltare economică și buna guvernare).	Se acceptă. Analiza SWOT a fost structurată pe compartimente conform recomandării
61		Descrierea măsurilor	Revizuirea textului privitor la argumentarea necesității implementării măsurilor identificate întru implementarea obiectivelor specifice, dar nu expunerea unei analize succinte a situației actuale, sau exemplificarea unor propuneri de proiect	Se acceptă parțial. A fost exclusă analiza situației, dar direcționarea aplicanților spre anumite intervenții o considerăm oportună pentru a introduce claritate în implementarea măsurii
62			Completarea documentului cu un nou compartiment, astfel încât să fie clar definit rolul actorilor implicați în implementarea politicii de dezvoltare regională la nivel regional, mai cu seama consolidarea rolului CRD în tot acest proces.	Se acceptă. A fost introdus compartimentul 2.11. "Cadrul instituțional de implementare a politicii de dezvoltare regională în RDS"
63		„Monitorizare și evaluare	În compartimentul 5.2. este expus doar mecanismul de raportare, iar aspectele ce țin de monitorizarea și evaluarea bazată pe rezultat lipsesc totalmente și de	Se acceptă, documentul a fost ajustat., compartimentul VI – mecanisme de monitorizare și evaluare

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
			asemenea nu este descrisă o conexiune clară a monitorizării și evaluării cu setul de indicatori expus în text.	
64		Plan de acțiuni	să fie clar delimitat rolul CRD, dar și a altor actori la nivel regional în implementarea acțiunilor.	Se acceptă, documentul a fost ajustat în măsura în care anumite acțiuni țin de responsabilitatea CRD
65			De a exclude activitățile specifice politicii de dezvoltare rurală, aceste indicații parvenind din partea conducerii Guvernului RM, unde a fost expusă necesitatea delimitării competențelor celor 2 politici și delimitarea intervențiilor în acest sens.	Se acceptă parțial. La recomandare au fost excluse din măsuri activitățile ce țin de irigare.
66	Valentin Crișmaru	2.2 Compartimentul Geografie și mediu	consideram oportun de a fi modificat în ” Geografie și topografie ” .	Nu se acceptă. Topografia presupune mai mult măsurări sau expunere pe hartă preponderent cu referire la relief. Mediul însă presupune mult mai mult, cuprinde totalitatea condițiilor (relief, climă, sol etc.) în care trăiesc organismele. În compartimentul respectiv din strategie este o descriere mai largă decât cea ce ține de relief.
67			Totodată propunem, ca componenta Clima să fie cu bold și să aibă o descriere mai concretă, se propune de menționat despre cantitățile medii de precipitații care cad, temperaturile medii etc. deoarece în Regiunea de Sud precipitațiile joaca un rol	Se acceptă. Au fost introduși indicatori ce țin de temperaturi medii și cantitatea de precipitații în compartimentul ”Clima”.

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
			important în formarea recoltelor agricole.	
68		La compartimentul II Profilul socio-economic al Regiunii de dezvoltare Sud	Primul rînd care se începe cu cuvântul Profilul și se termină cu fraza „a Regiunii de Dezvoltare Sud „considerăm că este inoportun deoarece este clar, că SDR este un proiect.	Nu se acceptă. În alineatul care se propune a fi exclus se face trimitere la o notă de subsol unde cititorul este îndemnat să citească Analiza socio-economică a RDS(document integral, mai detaliat ca profilul care va fi plasat pe situl ADR Sud)
69		Compartimentul Agricultura	<p>Ținem să menționăm, că citirea documentului elaborat pare a fi îngreuiată din cauza a multor repetări de cuvinte în propoziții. Este necesar de efectuat o redactare a Strategiei elaborate. Spre exemplu la compartimentul „Agricultura” :</p> <p>Agricultura în RDS este ramura economiei cu cea mai mare pondere în volumul producției fabricate și livrate și cu cel mai mare grad de ocupare a forței de muncă (circa 36%). Ponderea mare a terenurilor agricole (62,1% față de 57,8 media pe țară), precum și solul fertil cu o bonitate medie de 63,8 grade sunt principalele avantaje ale RDS pentru o dezvoltare agricolă eficace.</p> <p>În opinia noastră considerăm oportun, că textul repetat mai sus, ar avea următoarea formulare :</p> <p>Agricultura este o ramură importantă a regiunii, care are cea mai înaltă pondere privind volumul</p>	Se acceptă parțial. Documentul a fost redactat parțial, anume au fost redactate unele formulări și propoziții în alte cazuri decît exemplul indicat.

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
			<p>producției fabricate și livrate. Totodată RDS are un grad înalt de ocupare a forței de muncă, care constituie circa 36 la sută . Ponderea înaltă a terenurilor agricole (62,1% față de 57,8 % pe țară) precum și solurile fertile cu o bonitate de circa 64 grade asigură creșterea avantajului în dezvoltarea unei agriculturi eficiente.</p>	
70			<p>Multe propoziții în text se încep cu cifre .Spre exemplu: 222 din 100 locuitori sau 84 la sută din suprafața terenurilor etc. Astfel de expresii nu prea sunt folosite in așa tip de documente. Trebuie formulate propozițiile în cauză.</p>	<p>Se acceptă. Au fost identificate 2 propoziții care se încep cu cifre care au fost reformulate.</p>
71		pagina 23	<p>propoziția: „In perioada 2011-2014 urmărim o creștere a efectivului de animale cu 8 la sută și a producerii de lână cu 9%.”, dacă folosim cuvântul „urmărim”, atunci trebuie de făcut o trimitere la un grafic sau un tabel. Astfel de expresii se observă aproape în tot textul documentului elaborat. În opinia noastră propoziția ar putea avea următoarea formă: „In perioada 2011-2014 efectivul de animale a crescut cu 8 la sută, iar producerea de lână cu 9%.”.</p>	<p>Se acceptă. Au fost eliminate din text așa gen de afirmații.</p>
72		Analiza SWOT	<p>La capitolul Puncte slabe se propune de a fi introdus adăugător un punct slab cu următoarea formulare: „Combaterea insuficientă a eroziunii solului și a alunecărilor de teren.”.</p>	<p>Propunerea este deja parțial inclusă. Unul din punctele slabe identificate în cadrul analizei SWOT este ” Gradul sporit de eroziune a solului și frecvența înaltă a alunecărilor de teren”.</p>

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
73		măsura 2,5 „Modernizarea și promovarea obiectivelor culturale-turistice de importanță regională”	ultima acțiune din cadrul acestei măsuri „Promovarea potențialului turistic al RDS” să fie modificată după cum urmează: „Conservarea și reabilitarea resurselor naturale în scopul promovării potențialului turistic”.	Nu se acceptă. Argumentare: Considerăm că formularea actuală a acțiunii: „Promovarea potențialului turistic al RDS” este mai largă și presupune nu doar resursele naturale ca potențial turistic, dar și alte obiective sau activități care prezintă interes pentru turiști și care promovează RDS ca destinație turistică.
74	Hotnogu Vitalie, secretar al Platformei de participare regională constituită din ONG-uri din r-l Cahul	Compartimentul Economie	Modificarea denumirii și conținutului măsurii 2.5. ”Facilitarea activităților de cercetare și inovare” cu acordarea unei atenții sporite domeniului IT prin modernizarea și adaptarea la nevoile pieței IT din Moldova. Stabilirea acțiunilor în acest domeniu va contribui la creșterea competitivității forței de muncă și adaptarea la cerințele contemporane de dezvoltare economică. Acțiunile urmează să prevadă sporirea oportunităților în domeniul IT, inclusiv prin îmbunătățirea programelor de instruire în cadrul instituțiilor de învățământ universitare și preuniversitare. Astfel, domeniul care poate să ofere rezultate concrete la capitolul creștere economică la nivel de regiune în doar câțiva ani, merită să facă parte din prioritățile strategiei de dezvoltare.	Se acceptă parțial, documentul a fost ajustat
75		Agricultură	atragerea atenției nu numai asupra infrastructurii de colectare păstrare și procesare a produselor agricole dar și la alte 2 aspecte importante: a) facilitarea dezvoltării infrastructurii de irigare a	Se acceptă parțial: a) Domeniul dat ține politica de dezvoltare rurală și este în prerogativa Ministrului Agriculturii b) activitățile de informare și susținere a agricultorilor și a asociațiilor acestora pentru

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
			<p>terenurilor agricole</p> <p>b) planificarea activităților de informare și susținere a agricultorilor și a asociațiilor acestora pentru racordarea la standardelor europene și astfel facilitarea exporturilor către țările partenere.</p>	<p>racordarea la standardelor europene vor constitui partea soft a tipurilor de proiecte specificate în măsura</p>
76		Turism	<p>Domeniul dat urmează să fie dezvoltat pe filiera de elaborare a nomenclatorului obiectivelor turistice din regiune, iar APL urmează să creeze condiții pentru antreprenori, dar nu să practice activități turistice.</p>	<p>Se acceptă parțial. În procesul de elaborare a Programului regional sectorial în domeniul Turism care se preconizează a fi elaborat în perioada 2016-2017 se va face și inventarierea obiectivelor turistice, care pot fi incluse și într-un nomenclator</p>
77		Participare la bună guvernare	<p>Se propune ca în această strategie pentru o perioadă de 5 ani să se regăsească și ONG-urile ca actori importanți ai dezvoltării regionale, mai ales pentru ultima perioadă 2018-2020 odată cu implementarea noii paradigme de dezvoltare regională.</p>	<p>Se acceptă. Documentul a fost redactat.</p>
78			<p>Se propune includerea OSC-urilor din regiune în cadrul activităților și structurilor beneficiare implicate și atrase în acțiunile de buna guvernare. ONG-urile trebuie să se regăsească ca un actor important în cadrul CRD-urilor, în implementarea proiectelor și acțiunilor regionale, și mai ales în monitorizarea activităților desfășurate în regiunea de sud.</p>	<p>Se acceptă, documentul a fost redactat</p>
79	Valentina Musteață, IA Cimișlia	Tabelul 3. Obiective specifice, măsuri și indicatori	<p><u>De reformulat indicatorii care încep cu un verb</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Creșterea numărului de comunități conectate la serviciile regionalizate, % 	<p>Se acceptă, s-au reformulat conform recomandării toți indicatorii care s-au regăsit în varianta finală a strategiei</p>

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
			<p>se propune a fi modificată cu</p> <p>- Număr comunități conectate la serviciile regionalizate</p> <p><i>sau</i></p> <p>- Pondere comunități conectate la serviciile regionalizate, %</p>	Se acceptă
80			<p>• Reducerea numărului de depozite neconforme, nr.</p> <p>se propune a fi modificată cu</p> <p>Număr depozite neconforme reduse</p>	Se acceptă
81			<p>• Creșterea ratei localităților, conectate la sistemul regional de management al deșeurilor, %</p> <p>se propune a fi modificată cu</p> <p>- Rata localităților conectate la sistemul regional de management al deșeurilor, %</p> <p><i>sau</i></p> <p>- Numărul localităților conectate la sistemul regional de management al deșeurilor, %</p>	Se acceptă
82			<p>• Economisirea de energie în rezultatul intervenției, Gvh</p> <p>se propune a fi modificată cu</p> <p>- Energie economisită în rezultatul intervenției, Gvh</p>	Se acceptă
83			<p>• Creșterea gradului de acoperire cu servicii AAC și MDS în orașe, %</p> <p>se propune a fi modificată cu</p> <p>- Grad de acoperire cu servicii AAC și MDS în orașe, %</p>	Se acceptă
84			<p>• Creșterea numărului de dotări de infrastructură agricolă, un.</p>	

Nr.	Autorul recomandărilor	Referința	Recomandări	Răspuns la recomandare
			se propune a fi modificată cu - Dotări de infrastructură agricolă, nr.	Se acceptă
85			<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea în RDS a numărului de activități de stimulare a cercetării și inovării, % se propune a fi modificată cu - Număr activități de stimulare a cercetării și inovării organizate în RDS	Se acceptă
86			<ul style="list-style-type: none"> • Sporirea interesului și a ratei de participare a membrilor CRD în procesul decizional al RDS, % se propune a fi modificată cu - Rata de participare a membrilor CRD în procesul decizional al RDS, % - Număr propuneri parvenite din partea membrilor CRD	Se acceptă
87		Măsura 2.3. Dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de suport în afaceri	Indicatori propuși a fi adăugați: - Rata crescută a competitivității întreprinderilor din RDS, % - Ponderea PIB crescută în RDS, % - Număr locuri de muncă create - Investiții străine directe atrase	Se acceptă, documentul a fost ajustat